

[SIGNALEMENT]

The Low Countries. Arts and Society in Flanders and the Netherlands, nr. 19, Rekkem, Ons Erfdeel, 2011, 319 pp., ill., ISBN 9789079705078

Het negentiende internationale jaarboek van Ons Erfdeel biedt zoals gebruikelijk een veelzijdige blik op cultuur en erfgoed van de Lage Landen. Thema van deze editie is beeldvorming: hoe kijken Vlamingen en Nederlanders naar zichzelf en naar elkaar, en welke voorstellingen leven elders? Veel van deze beelden, zo maakt de aantrekkelijk vormgegeven bundel essays duidelijk, kunnen op soms korte termijn door elkaar worden geschud, zoals de politieke instabiliteit van de laatste jaren aantoont. Dat het denken andersom toch vaak haaks op de realiteit staat, blijkt vooral uit de deconstructies door Willem Frijhoff (*How North and South in the Low Countries switched religions*, pp. 46-53) en Wim Blockmans (*Rich cities, deep dykes*, pp. 54-61). De eerste nuanceert de voorstelling van een protestants Noorden tegen een katholiek Zuiden – volgens cijfers uit 2003 telt de katholieke Kerk in Nederland de helft meer leden dan de protestantse gemeenten samen – om ze na een historische analyse in culturele veeleer dan religieuze zin als betekenisvol want invloedrijk te aanvaarden. Blockmans op zijn beurt duidt de verschillende gastronomische cultuur van calvinistische ascese versus bourgondische genoegens als een onderscheid dat niets met politiek of godsdienst te maken heeft maar alles met wat de eigen regio en handel voortbrachten. Het gevaar op (nieuwe) veralgemeningen vanuit een omgevingsdeterminisme loert zo weliswaar om de hoek. Vruchtbaarder is de algemene antropologische vaststelling dat binnen ieder land een gereserveerd Noorden en een warm Zuiden worden ontwaard (p. 51), een voor de studie van de Vlaamse beweging zeer relevante these. Vanuit het perspectief van *Wt* is ook de bijdrage van Eric Devoldere (*Become what you are – between lavish living and pioussness*, pp. 72-81) over *La légende d’Ulenspiegel* en *Het verdriet van België* interessant: elk op zijn manier speelden Charles De Coster en Hugo Claus met de hardnekkige clichés van Vlaamse vroomheid en materialisme. Verder in het jaarboek springt vooral de bijdrage van Reinier Salverda over *English in the Low Countries today* (pp. 258-263) in het oog: ondanks

de historische gevoeligheid over de positie van de moedertaal krijgt Engels ook in Vlaanderen almaar meer de status van tweede, dagelijks gebezigde tweede taal in plaats van die van 'vreemde' taal. Dat die internationale openheid niet noodzakelijk de Vlaamse identiteit bedreigt maar net aan promotie van de eigen cultuur kan bijdragen, blijkt in Geert De Weyers stuk over het toenemende succes van *The graphic novel in Flanders*. (pp. 178-185)

[Andreas Stynen]
